

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta 27.4.2010

TILANNEKATSAUS VIREILLÄ OLEVIIN PÄÄKAUPUNKISEUDUN YHTEIS- TYÖHANKKEISIIN

1. Hyvinvoinnin parantaminen ja palvelutoiminnan tehostaminen

1.1. Palvelujen järjestäminen asiakaslähtöisesti sekä sähköisiä palveluja ja asiointia kehittäen

1.3. Ennaltaehkäisevien hyvinvointipalvelujen vahvistaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittäminen

Perusterveydenhuollon päivystisyhteistyön yhteistoimintasopimukseen perustuva virka-ajan ulkopuolisten päivystyspalvelujen yhteiskäyttö yli pääkaupunkiseudun kuntarajojen on aloitettu 1.4.2010. Yhteispäivystyspisteiden kuntarajat ylittävän käytön valmistelussa on hyödynnetty päivystyshankkeessa ja Uuma-hankkeessa tuotettuja kartoituksia, määrittelyjä ja ohjeistuksia.

Pääkaupunkiseudun (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) ja Kirkkonummen suun terveydenhuollon suun terveydenhuollon yhteispäivystys on 1.11.2009 alkaen järjestetty Helsingin ja HUS:n yhteispäivystyssairaalan tiloissa Meilahden alueella. Yhteispäivystyksenä hoidetaan ilta- ja viikonloppu- ja pyhäpäivystys. Jokainen kunta huolehtii itse virka-aikana tapahtuvasta arkipäivystyksestä.

Helsingin kaupungin terveystieteiden suun erikoishoidon yksiköstä muodostettiin pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen suun erikoishoidon yksikkö, jonka toiminta alkoi 1.11.2009. Sijointipaikka on Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitoksen tilat Ruskeasuolla.

Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat hyväksyneet yhteistoimintasopimuksen pääkaupunkiseudun kaupunkien välisen yritysterveyshuollon palvelujen tuottamisesta. Palvelun on tuottanut 1.4.2009 alkaen Vantaan Työterveys -liikelaitos.

Lasten päivähoiton yhteiskäyttöä laajennetaan kolmivaiheisesti, joista kaksi vaihetta on jo toteutunut aikataulussa. Kolmannessa vaiheessa 1.8.2012 lukien toteutetaan vapaa hakeutuminen päivähoitopalveluihin pääkaupunkiseudun kunnissa. Uudistuksen edellyttämien toimintaprosessien ja tietojärjestelmien yhteensovittamisen valmistelu on käynnistetty.

Pääkaupunkiseudun sosiaali- ja kriisipäivystystoimintaa ei yhdistetä, vaan verkostoyhteistyötä syvennetään. Kehittämistä tarkastellaan suhteessa terveydenhuollon päivystisyhteistyöhankkeeseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kustannusten jaossa yleisperiaatteena on täyden kustannusvastuun periaate, jossa kaikki kulut otetaan huomioon. Kulut jaetaan kunnille toteutuneen palvelumäärän mukaan. Asiaksmaksun perii tuottaja. Kustannukset näytetään läpinäkyvästi eikä clearing-menettelyä käytetä.

Perusterveydenhuollon ruotsinkieliset erityispalvelut järjestetään nykyisen organisaatorakenteen puitteissa. Kuntarajat ylittävien palvelujen käytöstä ei ole perustelua tehdä sopimusta. Palvelut järjestetään hanke hankkeelta eikä toiminta edellytä sopimusta.

Pääkaupunkiseudun ruotsinkielisten lasten ja nuorten erityispalvelujen osalta ruotsinkielisten lasten neuropsykologipalvelu kilpailuttamista on selvitetty ja todettu, että palvelujen tarjonnan vähäisyyden vuoksi kilpailutusta ei ole tarkoituksenmukaista järjestää. Sopimusten perusteella kunnat voivat käyttää HUSin tai Folkhälsanin ruotsinkielisiä neuropsykologipalveluja. Lisäksi äitiys- ja lastenneuvolatoiminnassa käytettävien ruotsinkielisten ohjeiden läpikäynti on valmistunut 30.6.2009. Selvitystyön jälkeen ohjeistus yhtenäistetään. Neuvolamateriaali asettamista seutuportaaliiin selvitetään. Vastaava harmonisointityö tehdään myös suomenkielisestä neuvolamateriaalista.

HUSin kuntaneuvotteluissa kunnat tuovat esille ruotsinkielisen oppilashuollon tarvitseman tuen ja asiaa työstetään Etelä-Suomen Kasteohjelmassa. Käytännön työssä korostetaan konsultoinnin mahdollisuutta. Esimerkkinä tukitoiminnasta on Jorvin sairaalan JERI - projekti (8/2006-8/2008), jossa oppilashuollon työntekijöiden käytössä on ollut nuorisopsykiatrian poliklinikan konsultoitava projektityöntekijä.

Yhteistä lasten kuntoutustyöryhmää ei tässä vaiheessa perusteta. Hyvien käytäntöjen juurruttamista pidetään tarkoituksenmukaisena ja säännöllisiä kuntoutustyöntekijöiden tapaamisia pidetään hyvinä.

Päihdehuollon ruotsinkieliset erityispalvelut järjestetään nykyisen organisaatorakenteen puitteissa. Helsingin Läntinen A-klinikka antaa palveluja kaikkien pääkaupunkiseudun kuntien ruotsinkielisille asiakkaille.

Pääkaupunkiseudun kuntien, Keravan ja Kirkkonummen sekä HUS-kuntayhtymän HYKS-sairaanhoidoalueen yhteistä terveysneuvonnan puhelinpalvelua jatketaan yhteistyösopimuksen pohjalta vuosina 2008 - 2010.

Pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisten asiointipalvelujen kehittämisyhmä on linjannut sähköiseen asiointiin liittyviä menettelyjä ja toimii yhteistyössä seudullisen tietohallinnon ohjausryhmän kanssa seudullisten hankkeiden ja sähköisen asioinnin kehittämiseksi. Lisäksi on asetettu työryhmä laatimaan sähköisen asioinnin strategista esiselvitystä.

Ruotsinkielisen sähköisen asiointipalvelun pilottihanke käynnistyy 1.6.2010 siten, että ruotsinkielisten asiakkaiden kotihoidossa ja tarpeen mukaan muissa päivystysluonteisissa palveluissa konsultoidaan omien työntekijöiden lisäksi puhelimitse Helsingin seudun asioimistulkkauskeskusta. Seurannan ja arvioinnin jälkeen harkitaan

toiminnan laajentamista tietokoneen ja videolaitteiston avulla tapahtuvaksi konsultaatioksi.

Erikoissairaanhoidossa painotetaan omistajien näkökulmasta HUS:n tuottajaroolia sekä HUS:n ja HYKS:n investointisuunnitelman uudelleen arviointia ja erikoisalojen toiminnan edelleen tiivistämistä.

Uudenmaan aluetietojärjestelmähankkeessa (UUMA) edetään olemassa olevilla hankkeilla eikä uusia kehittämishankkeita käynnistetä. Uumassa ollaan tekemässä esityksiä uudelleen organisoineista. Kansallinen arkistointihanke ei ratkaise aluetietojärjestelmää. Päivystysyhteistyön yhteydessä on käsitelty Navitas-järjestelmän kehittämistä.

Lisäksi on asetettu työryhmä laatimaan tietojohdamisen yhteistyömahdollisuuksien, yhtenäistämisen ja määrittelyn esiselvitystä syksyn 2010 aikana.

Kuntarajat ylittävien palvelujen yhteiskäytön ja oikeudenmukaisen kustannustenjaon mahdollistamiseksi kehitetään palvelujen tuotteistusta, asiakasmaksujen perusteiden yhdenmukaistamista ja tietojärjestelmien yhteensopivuutta. Kustannusten laskentaperiaatteista ei ole päästy yksimielisyyteen. Vireillä olevat palvelujen tuotteistamishankkeet sekä terveydenhuollossa että sosiaalipalveluissa liittyvät sähköisen arkiston (Kanta-hanke) luomiseen. Tiedot terveydenhuollon tietojärjestelmistä tulee tuottaa keskitettyyn kansalliseen arkistoon viimeistään vuonna 2011. Päällekkäisten investointien karsimiseksi on käynnissä raja-alueiden investointien yhteistarkastelu, jota jatketaan vuosisuunnittelun yhteydessä.

Pääkaupunkiseudun kuntien yhteisen lastensuojelun sijaishuollon liikelaitoksen tai osakeyhtiön perustamisselvitys on valmistunut ja kunnat selvittävät toiminnan uudelleenorganisoinnin mahdollisuuksia.

Koulutuspoliittiset toimenpiteet ja opetuksen järjestäminen

Perusopetuksen palvelujen tarvetta, mitoitusta ja järjestämistä selvitetään pääkaupunkiseudun kaupunkien raja-alueilla vuosittain. Yhteistyömahdollisuudet selvitetään myös ennen kuin kaupungit alkavat tehdä opetustoimen investointeja. Pääkaupunkiseudun perusopetuksen kansainvälisen opetuksen osalta tehdään koulutustarpeiden ennakkointia muun muassa keräämällä ja seuraamalla väestötietoja säännöllisesti.

Esiopetuksen oppilaaksioton kriteerejä on muutettu niin, että oppilaaksiotto esiopetukseen yli kuntarajojen on ollut mahdollista 1.8.2009 alkaen.

Kuntien asiantuntijat ovat tehneet ehdotuksen kolmen suomenkielisen erityisopetuksen alueellisen osaamiskeskuksen perustamiseksi vuosina 2010 - 2011 ja neljännen selvittämiseksi vuoden 2010 aikana. Osaamiskeskuksista tehty kokonais selvitys sisältää vaihtoehtoisia toteutusmalleja, joiden kustannustenjaosta sopiminen on vielä kesken. Ensimmäisenä on tarkoitus käynnistää kuulovammaisten osaamiskeskus vuonna 2010. Sairaalakoulujen aluetapaamisissa on luotu hyvä pohja yhteistyölle ja alueellista yhteistyötä jatketaan.

Pääkaupunkiseudun opetustoimet ovat laatineet yhteisen perusopetuksen palvelukykykyselyn, joka toteutettiin ensimmäisen kerran marraskuussa 2009 kahdeksaluokkaisille ja heidän vanhemmilleen. Kysely on tarkoitus tehdä vuonna 2010 viidesluokkaisille ja seuraavana vuonna 2.-luokkalaisille. Vuonna 2012 kysely tehdään lukion toiselle vuosikurssille.

Kansainvälisten koulutuspalvelujen kehittämiseksi yhteistyössä on valmistunut kaksi raporttia: huhtikuussa 2007 "Kansainvälisten perheiden perusasteen koulutus pääkaupunkiseudulla" -raportti ja toukokuussa 2008 lukiota ja ammatillista koulutusta koskeva raportti "Kansainvälisten perheiden toisen asteen koulutus pääkaupunkiseudulla". Raportteihin sisältyneet toimenpide-ehdotukset on toimitettu opetusministeriöön, opetushallitukselle ja pääkaupunkiseudun kaupungeille.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien opetushenkilöstön yhteistä täydennyskoulutusta koordinoi työryhmä, joka suunnittelee yhteisiä koulutuskokonaisuuksia kuten vuosittaisia pääkaupunkiseudun yhteisiä rehtoripäiviä.

Sopimus yli kuntarajojen tapahtuvan lukiokäynnin kustannustenjaosta on voimassa 1.1.2009 - 31.12.2011. Pääkaupunkiseudun kaupungit pyrkivät varaamaan lukio-paikkoja noin 60 prosentille peruskoulun päättävästä ikäluokasta sekä siirtymään yhtenäisiin laatukriteereihin. Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat tehneet marraskuussa 2008 opetusministeriölle esityksen lukiokoulutuksen valtionosuusrahoituksen tarkistamistarpeista. Pääkaupunkiseudun edustaja on mukana lukiolainsäädännön uudistusta valmisteleavassa työryhmässä.

Ammatilliseen koulutukseen liittyen on keväällä 2007 hyväksytty koulutuksen ylläpitäjien ja järjestäjien yhteistyösopimus, joka koskee mm. koulutustarpeen ennakointia, koulutuspaikkojen määrää ja työnjakoa, edunvalvontaa, opetusjärjestelyjä, investointeja, markkinointia ja kehittämistä. Yhteistyösopimuksen toimeenpano-ohjelman täytäntöönpano on käynnissä. Ammatillisen koulutuksen työelämävas- taavuus ESR- projektin tuloksena on syntynyt Helsingin seudun työvoima- ja koulutustarvetta vuoteen 2020 käsittelevä tutkimus, joka julkistettiin 6.4.2010 ennakointi-seminaarissa.

Ammatillisen koulutuksen yhteistyösopimus kattaa myös ammatillisen aikuiskoulutuksen. Syyskuussa 2007 on valmistunut pääkaupunkiseudun ammatillista aikuis-koulutusta koskeva selvitys, jossa on esitetty lukuisia ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämistoimenpiteitä. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa on tehty koulutuksen arviointiin sekä oppisopimuskoulutuksen käytänteisiin liittyvää yhteistyötä, ja esitys yhteisiksi mittareiksi on valmistunut. Vuonna 2009 laadittiin luonnos Pääkau-punkiseudun ammatillisen koulutuksen yhteistyö -kehittämishjelmaksi. Yksi kehittämisohjelman seitsemästä toimenpide-esityksestä on vuodelta 2007 olevan amma-tillisen koulutuksen yhteistyösopimuksen uudistaminen. Lisäksi on käynnissä Ura-baarista eteenpäin –ESR-hanke, jonka päätavoitteena on aikuisten ohjauksen ja neuvontapalvelujen kehittäminen pääkaupunkiseudulla.

Stadia ja Evtek -ammattikorkeakoulujen toiminnot yhdistyivät ja uusi Metropolia Ammattikorkeakoulu aloitti toimintansa 1.8.2008. Saatujen kokemusten pohjalta on

tarkoitus tehdä arvio koko kunnallisesta ammattikorkeakouluverkosta myöhemmin sovittavana aikana.

Sivistystoimen ruotsinkielisissä palveluissa yhteistyötä tehdään erityisesti erityisopetuksessa. Rekrytoinnin osalta tehdään yhdessä työtä Sydkustens landskapsförbundetin organisoimassa työryhmässä. Opettajille ja rehtoreille järjestetään lisäkoulutusta yhdessä, ja pääkaupunkiseudun rehtoreille järjestetään yhteiset rehtoripäivät 2010. Resurssikeskukset toimivat yhteistyössä ja jakavat tietoa toisilleen. Myös jatkokoulutusta ja ohjausta organisoidaan yhdessä. Lisäksi on suunniteltu yhteisen oppisopimuskoulutuksen käynnistämistä, ja yhteisen koulutus suunnitelman laadintaa päivähoiton ja opetuksen henkilöstölle. Vireillä on myös selvitys yhteisen ruotsinkielisellä aineistolla varustetun kirjastoauton hankkimisesta.

Kansalais- ja työväenopistojen yhteinen rehtorikoulutus on käynnistynyt marraskuussa 2007. Kansalais- ja työväenopistojen seutuportaali otettiin käyttöön huhtikuussa 2009 ja yhteinen kurssinhallintaohjelma otetaan käyttöön 2011. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelujen osalta laaditaan yhteinen taiteen perusopetuksen tavoitesuunnitelma. Lisäksi valmistellaan sivistystoimen tietohallintoyhteistyötä.

Palveluyhteistyö (tietohallinto, tukipalvelut, ruotsinkieliset palvelut)

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteishankintoja koskeva sopimus allekirjoitettiin 15.4.2008 ja oli voimassa 31.12.2009 saakka. Keväällä 2009 päättyneen pääkaupunkiseudun kaupungeja koskevan hankinnan kehittämissuunnitelmassa valmistui selvitys PKS-yhteishankintojen toteutustavasta. Joulukuussa 2009 pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat sopivat ettei Helsinki valmistelee hankinnan yhteistyösopimuksen jatkamista vuoden 2009 jälkeen. Vuonna 2009 aloitetut kilpailutukset viedään kuitenkin loppuun voimassaolevan sopimuksen mukaisesti, vaikka kilpailutusta koskeva päätöksenteko tapahtuisikin vuoden 2010 puolella. Mahdollisuutta hankintojen yhteistyösopimuksen solmimiseksi selvitetään kuitenkin siten, että kyseinen sopimus koskisi kaikkia kaupungeja (Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa), mutta ainoastaan Helmet-kirjaston yhteishankintoja ja seudullisten projektien hankintoja. Espoo, Kauniainen ja Vantaa solmivat keskenään toistaiseksi voimassa olevan, hankinnan yhteistyösopimuksen. Kukin kaupunki miettii tapauskohtaisesti liittymisensä KL-Kuntahankinnat Oy:n kilpailutuksiin. Normaali hankekohtainen hankintayhteistyö jatkuu aiempaan tapaan. Pääkaupunkiseudun hankinnan ohjausryhmän rooli ja työ päättyi vuodenvaihteessa 2009.

Tietohallinnon kehittämisessä edetään pääkaupunkiseudun tietohallinnon kehittämissuunnitelmassa yhteisesti sovitulla tavalla. Ensisijainen vastuu toimintojen kehittämisestä on toimialoilla ja palvelutuotannolla. Palvelukohtaisten ryhmien (sosiaali- ja terveydenhoito, opetustoimi, paikkatieto ja perusrekisteri) tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa yhteisen palvelutuotannon vaatimat tietojärjestelmämuutokset. Kehittämistyön painopiste on sosiaali- ja terveystoimen yhteistyöhankkeissa ja käynnistyvien yhteispalvelujen mahdollistamisessa. Lisäksi yhteistyössä panostetaan seutuportaalin kehittämiseen ja yhteisten kehittämissuunnitelmien laadintaan viestinnällisten ja tietotekniikan näkökohtien osalta. Ruotsinkielisiä sähköisiä palveluja kehitetään osana muuta palvelujen kehittämistä kuitenkin niin, että ruotsinkielisen sähköi-

sen asioinnin pilottihanke on hankkeistettu aiemmin sovitulla tavalla soster-johdon vetovastuulla.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien työväenopistot siirtyivät huhtikuussa 2009 käyttämään yhteistä ilmoittautumisportaalia. Tietohallinnon yhteistyössä on lisäksi selvitetty mahdollisia yhteishankintakohteita. Tällaisina hankkeina on käynnistynyt monitoimilaitteiden ja luottamushenkilöiden työasemapalvelujen kilpailutus.

Seudulliset tietotuotteet ja -palvelut kartoitettiin keväällä 2009 Helsingin seudun yhteistyönä. Nykyistä seututiedon tuottamista ja seututietopalvelua on tarkoitus parantaa yhteistyöllä ja yhteisillä hankkeilla. Seututietopalvelujen kehittämistä koskevan toimintamallin valmistelu on käynnissä.

Pääkaupunkiseudun kaupungit pilotoivat seudullista palvelukarttaa sekä valmistelivat asiasta hankeselvitystä ja -suunnitelmaa. Seudullisesta palvelukartasta olisi hyötyä kuntalaisille, seudullisille hankkeille ja selvityksille, palveluverkkotyölle ja alueen markkinoinnille. Lisäksi kartta vastaisi valtionhallinnon tietotarpeisiin.

Ruotsinkielisten palvelujen kehittämiseen liittyen pääkaupunkiseudun neuvottelukunta hyväksyi 20.5.2008 omalta osaltaan ruotsinkielisten palvelujen työryhmän esittämät periaatteet ja toimenpiteet muutettuna siten, että kielellisten palvelujen seuranta ja arviointi toteutetaan säännöllisesti itsearviointina ja myös ulkopuolisia arvioitsijoita käyttäen ja raportoidaan pääkaupunkiseudun neuvottelukunnalle.

Ruotsinkielisen sähköisen palvelun kehittämiseen liittyen on perustettu pilottihanke, jossa selvitetään sähköisen tulkkauksen järjestämistä kotihoidon ruotsinkielisen ym. päivystysluonteisen ympärivuorokautisen vuorovaikutus- ja asiakaspalvelun tarpeisiin. Kielellisen palvelun järjestäminen esim. GSM-tekniikan avulla selvitetään yöpartioissa ja erilaisissa päivystysluonteisissa vuorovaikutteisissa asiakaspalvelutilanteissa, joissa ei aina välttämättä ole hyvin ruotsia osaavaa henkilökuntaa. Asiaa on selvitetty kevään 2010 aikana ja ruotsinkielisen sähköisen asiointipalvelun pilottihanke käynnistyy 1.6.2010.

Lisäksi ruotsinkielisen sähköisen palvelun kehittämiseksi Helsinginseutu.fi -seutuportaalin toimitusneuvosto perusti marraskuussa 2009 toimitusneuvoston alaisuuteen ruotsinkielisten seudullisten verkkopalvelujen työryhmän, joka toimii seutuportaalin toimituksen tukena ruotsinkielisen seudullisen verkkoviestinnän ja muiden verkkopalvelujen ylläpidossa ja kehittämisessä.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien henkilöstöjohtajat laativat keväällä 2008 periaatteet, jotka koskevat kielitaidon huomioon ottamista palkkauksessa pääkaupunkiseudun kaupungeissa. Lisäksi henkilöstöjohtajat laativat marraskuussa 2008 toimenpide-esitykset ruotsinkielisen henkilöstön saatavuuteen liittyen. Henkilöstöjohtajat eivät pidä realistisena ruotsinkielisen henkilöstön rekrytoinnin keskittämistä pääkaupunkiseudulla yhteen paikkaan, vaan jokaisen kaupungin tulee löytää omassa hallinnossaan parhaat käytännöt.

Kielellisten palvelujen seurantaan ja arviointiin liittyen pääkaupunkiseudun kaupungit tilasivat Åbo Akademiilta kielibarometrin vuoden 2008 kaupunkikohtaiset tulokset. Pääkaupunkiseudun ao. toimialajohdolta pyydettiin arvio kielibarometrin toimiala-

kohtaisia tuloksia. Tavoitteena on, että kielibarometrin tuloksia seurataan ja käsitellään neuvottelukunnassa vähintään kerran valtuustokaudella, seuraavan kerran kielibarometri tehtäen vuonna 2012.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ruotsinkielisten palvelujen kehittämistä on selostettu edellä sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteiden yhteydessä.

1.2. HUS:n, HSL:n ja HSY:n omistajaohjauksen terävöittäminen

Pääkaupunkiseudun kaupunkien vuosille 2009 – 2012 hyväksymän yhteistyösopimuksen mukaan pääkaupunkiseudun koordinaatioryhmä toimii pääkaupunkiseudun merkittävien yhteisten yhteisöjen omistajaohjausryhmänä. Seudullisen omistajaohjauksen piiriin kuuluvat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS), Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymä (HSL), Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä (HSY), Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Laurea-ammattikorkeakoulu Oy, Uudenmaan liitto ja Suomen Kuntaliitto. Vuoden 2010 alussa seudullisen omistajaohjauksen piiriin lisättiin Uudenmaan virkistysalueyhdistys ry.

1.4. Maahanmuuttajien työllistymisen ja kotoutumisen edistäminen

Pääkaupunkiseudun kaupunkien ja valtion välillä solmittiin 8.12.2009 maahanmuuttopoliittinen aiesopimus osana metropolipoliittikkahankkeita. Aiesopimus on voimassa vuoden 2012 loppuun saakka. Aiesopimuksen tarkoituksena on tehostaa ja nopeuttaa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä sopijaosapuolten yhteisin toimenpitein. SM on asettanut aiesopimuksen toteutuksen seurantaan varten ohjausryhmän, johon kaupungit ovat nimenneet edustajansa. Aiesopimuksen mukaan kaupungit sopivat käytännön toimenpiteistä työ- ja elinkeinotoimistojen kanssa.

Hallitusohjelmaan on lisäksi kirjattu seuraava tavoite: "Pääkaupunkiseudulle, Turun seudulle ja muille merkittävälle maahanmuuttoalueille laaditaan yhdessä valtion ja seudun kuntien kanssa pilottiohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllistymisen edistämiseksi". Pilottiohjelma käynnistyi heinäkuussa 2009.

1.5. Työvoiman tarjonnan edistäminen ja työllisyyden parantaminen

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta hyväksyi 4.9.2007 omalta osaltaan suunnitelman työvoiman saatavuuden turvaamiseksi pääkaupunkiseudulla. Asiaa edistetään myös metropolialueen kilpailukykystrategian toimenpiteillä.

Pääkaupunkiseudun sivistystoimen johto valmistelee valtiolle esitystä erillisen aiesopimuksen solmimiseksi koulutustarpeiden ennakoinnista ja muista toimenpiteistä. Helsingin seudun työvoima- ja koulutustarvetta vuoteen 2020 käsittelevä tutkimus on valmistunut huhtikuussa 2010.

2. Kansainvälisen kilpailukyvyn parantaminen

2.1. Huipputason koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen

2.2. Hyvän elämänlaadun sekä viihtyisän ja turvallisen elinympäristön rakentaminen

2.3. Käyttäjälähtöisten innovaatioympäristöjen vahvistaminen ja julkisten hankintojen kehittäminen

2.4. Metropolialueen kansainvälistyminen ja kytkeytyminen globaaleihin verkostoihin

Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat hyväksyivät metropolialueen kilpailukykystrategian ”Menestyvä metropoli” toimenpide-ehdotukset huhtikuussa 2009. Toimenpide-ehdotukset valmisteltiin pääkaupunkiseudun elinkeinoryhmässä neuvottelukunnan hyväksymän metropolialueen kilpailukykystrategian painopisteiden ja kehittämislinjausten pohjalta.

Kilpailukykystrategian jalkauttaminen on käynnistynyt niin, että kaupungit varautuvat suunnittelussaan ja budjetoinnissaan strategian toimenpiteiden toteuttamiseen. Suurin osa toimenpiteistä on ensisijaisesti kaupunkien toimintaa, mutta osa sisältää yhteistyöehdotuksia keskeisille kumppaneille. Elinkeinoryhmä vastaa strategian toteuttamisesta ja sen seurannasta sekä koordinoi erityisesti kaupunkien yhteisten toimenpiteiden toteuttamista. Toteutumisesta laaditaan vuosittain seurantaraportti.

Kilpailukykystrategia luo perustan valtion ja metropolialueen sopimusperustaiselle yhteistyölle metropolialueen kilpailukyvyn kehittämiseksi. Valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen aiesopimus metropolialueen kilpailukyvyn vahvistamiseksi on keväällä 2010 hyväksytty Helsingin seudun kunnissa. Aiesopimus on allekirjoitettu huhtikuussa 2010. Aiesopimuksen toimeenpanoa seurataan sitä varten asetetussa työryhmässä. Aiesopimus on voimassa vuoden 2011 loppuun saakka ja se on tarkoitus uudistaa vuoden 2011 aikana.

Keväällä 2009 pääkaupunkiseudun kaupungit ja Lahden kaupunki jättivät yhteisen hakemuksen maailman designpääkaupungiksi vuonna 2012 (World Design Capital 2012). Voittajaksi valittiin Helsinki yhteistyökaupungeineen 25.11.2009 Icsid World Design -kongressin yhteydessä Singaporessa. Käynnissä on hankkeen organisointi.

Kilpailukykystrategian toteuttamiseen liittyen pääkaupunkiseudun kaupungit esittivät 21.4.2009 opetusministeriölle, että kaupunkien ja korkeakoulujen yhteistyössä valmisteleman metropolialueen kaupunkitutkimuksen tutkimus- ja yhteistyöohjelman pohjalta käynnistettäisiin valtionhallinnon kanssa toteuttamis- ja rahoitusmallin valmistelu. Metropolialueen tutkimus- ja yhteistyöohjelman tarkoituksena on syventää ja laajentaa metropolialuetta koskevaa tutkimus- ja kehittämissyhteistyötä. Erityistä huomiota kiinnitetään tutkimustiedon hyödynnettävyyteen ja levittämiseen metropolialuetta kehitettäessä.

Tutkimus- ja yhteistyöohjelmaa varten on vuodelle 2010 solmittu sopimus. Kaupunkien ja korkeakoulujen lisäksi ohjelman toteutukseen osallistuu valtio kolmen ministeriön (YM, TEM ja LVM) toimesta. Yhteistyön jatkumista vuoden 2010 jälkeen valmistellaan.

3. Kaupunkirakenteen eheyttäminen ja asumisen kehittäminen

3.1. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen

3.2. Asuntotuotannon määrän ja laadun varmistaminen, segregaaation ehkäisy

Maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittäminen

Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen toteutusohjelman 2017 (MAL- 2017) toteutus on käynnissä. Lähtökohtana yhteisvastuulliselle asuntopoliitiikalle on keskimäärin 12000 – 13000 asunnon rakentaminen Helsingin seudulle vuosittain 2008 – 2017. Sitovana tavoitteena on toteuttaa valtion tukemana vuokra-asuntotuotantona 20 % tuotannosta.

Helsingin seudun kuntien ja valtion välinen aiesopimus asunto- ja tonttitarjonnan tehostamisesta tuli voimaan huhtikuussa 2008 ja on voimassa vuoden 2011 loppuun. Sopimus on tarkoitus uudistaa vuoden 2011 aikana. Aiesopimukseen sisältyy velvoite seurata siinä olevien toimien edistymistä ja niiden vaikuttavuutta sekä toimintaympäristön kehitystä. Toukokuussa 2009 ilmestyi ympäristöministeriön kokoama Helsingin seudun kuntien aiesopimuksen seuranta 2009 –raportti. Vuoden 2010 alussa julkistettiin vuotta 2009 koskevat tiedot. Kuntakohtaiset erot aiesopimuksen toteuttamisessa ovat edelleen suuria.

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelman 2008 – 2011 toteuttamiseksi solmittiin valtion (YM, STM, OM) ja suurimpien asunnottomuuskaupunkien (muun muassa Helsinki, Espoo ja Vantaa) välillä aiesopimukset, jotka tulivat voimaan 1.9.2008 ja ovat voimassa vuoden 2011 loppuun saakka. Aiesopimukset on tarkoitus uudistaa vuoden 2011 aikana.

Greater Helsinki Vision kansainvälisen ideakilpailun pohjalta on valmisteltu Helsingin seudun MAL 2050 –strategisia linjauksia, jotka käsitellään Helsingin seudun yhteistyökokouksessa 22.4.2010. Helsingin seudun yhteistyökokous päätti 5.11.2009 kokouksessaan hyväksyä Helsingin seudun vision, joka perustuu pääkaupunkiseudun visioon sekä sisältää lisäyksenä kappaleen seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämisestä.

Pääkaupunkiseudun MAL-yhteistyössä on käynnissä Kuninkaankolmion pilotti-hanke. Kuninkaankolmion alue sijaitsee Helsingin, Espoon ja Vantaan rajalla. Alueella pyritään tarkastelemaan palveluntarjontaa ja -rakentamista kuntarajoista riippumatta. Alueeseen liittyy seudun poikittaisliikenteen kannalta tärkeä KEHÄ-rata, nk. Kehä II:n jatke ja useita täydennysrakentamisalueita kaikissa kaupungeissa. Alueen yhteisten maankäyttöratkaisujen ja palveluiden järjestämistä varten pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat perustivat 11.11.2008 Kuninkaankolmion seudullisen aluekehittämisprojektin.

Pääkaupunkiseudun kaupungit toteuttavat lisäksi valtion kanssa toimenpiteitä liittyen sosiaalisen eheyden vahvistamiseen ja syrjäytymiskehityksen torjumiseen, jotka on myös mainittu hallituksen metropolipolitiikassa. Vuodelle 2010 on asetettu työryhmä tehostamaan metropolialueen sosiaalista eheyttä koordinoivia toimenpiteitä.

Palvelutuotannon tehostaminen teknisessä toimessa

Pääkaupunkiseudun vesilaitostoiminnot yhdistettiin vuoden 2010 alusta nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan yhteiseen organisaatioon. Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vesihuollon yhdistämispäätökset hyväksyttiin valtuustoissa joulukuussa 2008 ja tammikuussa 2009. Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) – kuntayhtymän perussopimus hyväksyttiin valtuustoissa touko-kesäkuussa 2009 ja kuntayhtymän yhtymäkokous pidettiin 17.6.2009. Toiminta käynnistyi vuoden 2010 alussa.

Kiinteistöhoito- ja siivouspalveluiden tuottamisessa yhteistyö toteutetaan yhtenäistämällä toimintajärjestelmät vertailemalla toimintatapoja ja ottamalla käyttöön parhaat toimintamallit laajasti pääkaupunkiseudun kaupunkien organisaatiossa. Päätös kiinteistöpidon palvelutuotannon seudullisesta toimintaorganisaatiosta tehdään sen jälkeen, kun toimintajärjestelmien yhdenmukaistaminen on edennyt ja sen jälkeen, kun kaupungeilla on yhdenmukainen näkemys organisaatiomuodon valinnan perusteista. Edellytyksenä pääkaupunkiseutujen kaupunkien kiinteistöhoito- ja siivouspalveluiden toimintaprosessien yhtenäistämiseksi on, että kaikkien kaupunkien osalta tulee toimitilapalvelut ensin kaupunkitasoisesti keskittää. Vantaalla tilapalvelut (kiinteistöjohto, hankepalvelut, kiinteistöpalvelut, ateria- ja siivouspalvelut) on keskitetty Tilakeskukseen vuodesta 2007 lukien. Espoossa kiinteistöhoito- ja siivouspalvelut keskitettiin vuoden 2009 alussa tekniseen keskukseen. Espoossa tehostettiin kiinteistöhoito- ja siivouspalvelujen keskittämistä kaupunkitasoisesti siirtämällä ne teknisestä keskuksesta uuteen Kiinteistöhoito-liikelaitokseen, joka aloitti toimintansa 1.1.2010.

Katujen ja yleisten alueiden hoitoa koskevat kehittämistoimenpiteet ovat edenneet seuraavasti:

- Liikennevalot, liikennekeskus ja sähköistä liikenneinfoa koskeva toiminta on siirtynyt Pääkaupunkiseudun liikenteenhallintakeskukseen, joka sijaitsee Tiehallinnon liikennekeskuksessa. HKL ja YTV sopivat yhteistyössä joukkoliikenneinfos- ta.
- Katupölyn vähentämistä jatketaan KAPU 2 –projektin merkeissä. Katupölyn hallintamenetelmiä kehitetään sekä jaetaan tietoa kehitetyistä menettelytavoista ja tuloksista. Pölyasioiden hoitoa jatketaan tulossa olevan KAPU 3:n puitteissa.
- Yhteistyö ylijäämämassojen seudullinen hoitamisen osalta on aloitettu ja asiaa selvitetään. Vantaa ja Espoo ovat syksyllä 2009 pitämässään palaverissa käyneet läpi Espoon ja Vantaan tilannetta eikä siinä nähty erityisiä tarpeita nykyistä tiiviimmälle yhteistyölle.
- Teknisen alan henkilöstön osaamisen ja saatavuuden turvaamiseen, koulutus- ja kehittämistoiminnan järjestämiseen ja yhteisen kouluttamisohjelman laatimiseen liittyen on valmistunut Osaavaksi tilaajaksi – koulutuskokonaisuus. Koulutus on jo käynnissä.
- Ylläpidon kustannusten hallintajärjestelmän kehitetään osana infrakustannusten hallintajärjestelmän kehittämistyötä (IK-järjestelmä), jossa on uudis- ja korjausrakentamisen ohella mahdollisuus myös ylläpitotehtävien kustannusten seurantaan. Infra-nimikkeistötyössä tehdään ylläpitotehtävien määrittelyä ja luokittelua, jotka ovat edellytyksenä yhteisen toimintatavan kehittämiseksi.

- Asiakaspalautejärjestelmää ja asukastyytyväisyysmittauksia kehitetään ja hyödynnetään seudullisesti valmistelemalla yhteisiä järjestelmiä ja menettelytapoja.

Varikkotoimen työryhmä on suunnitellut kalustohankinnan, konekaluston varaosien ja tarvikkeiden sekä polttoaineiden yhteiskilpailuttamista. Polttoaineet on kilpailutettu KL-kuntahankintojen toimesta. Espoo liittyi sopimukseen 1.1.2010. Rengashankintojen yhteiskilpailuttaminen Espoon, Vantaan ja Kauniaisen kanssa on tarjouspyynnötekovaiheessa. Espoo järjestää Vantaan kanssa ajoneuvojen yhteiskilpailutuksen 2010 lopussa. Varaosien ja tarvikkeiden yhteiskilpailutus ei toteudu ainaakaan vielä.

Ympäristöhallinnon työryhmän tavoitteena on koko pääkaupunkiseutua kattavan palveluverkon aikaansaaminen. Kaupunkien ympäristöjohtajat muodostavat hankkeen seurantaryhmän. Hankkeiden etenemistä seurataan kahdesti vuodessa ja raportin perusteella tehdään yhteistyöhankkeiden uudelleenarviointi ja tarkistus.

Suunnitelmaa yhteisten palvelujen kehittämiseksi on toteutettu vuoden aikana seuraavasti:

Yhteisten toimenpideohjelmien osalta on saatu aikaan koko pääkaupunkiseudun kattava varautumissuunnitelma ilman laadun episoditilanteita varten. Myös EU:n meludirektiivin edellyttämä meluntorjuntaselvitys on aloitettu yhdessä. Samoin ilmastostrategian jatkotoimia on suunniteltu yhteisesti.

Yhtenäistä ympäristöraportointia on kehitetty kuutoskaupunkien yhteistyön puitteissa. Palvelupisteiden yhteiskäytöstä työryhmä selvitti asiaa perusteellisesti, ja päätyi suosittamaan, että tällä hetkellä on järkevää suunnata voimavarat sähköisen asiainnin kehittämiseen. Yhteisten näyttelyiden saralla on ainakin yksi hanke meneillään.

Luontokoulujen yhteiskäytön osalta voidaan todeta, että yhteistyöhalukkuutta olisi, mutta ongelmaksi muodostuu resurssien puute. Kysyntään nähden kapasiteetti on täysin riittämätön kussakin kaupungissa. Luonto- ja ympäristökoulut voivat kuitenkin kehittää palvelujaan yhteisesti vertailua kehittämällä.

Henkilöstön yhteistä koulutusta on jatkettu järjestämällä kaksi koulutustilaisuutta yhteisesti sovituista aiheista. Lisäksi kaupungit osallistuvat yhteisiin koulutustapahtumiin kuutoskaupunkien puitteissa.

Yhteistyö erityisosaamista edellyttävissä tehtävissä on alkanut meluasioden puitteissa, kun Helsingin kaupungin meluasiantuntija toimii sihteerinä ympäristömeludirektiivityöryhmässä, ja hänen asiantuntemustaan on käytetty hyväksi pääkaupunkiseudun meluasioissa yleisemminkin. Tulevaisuudessa yhteistyötä on suunniteltu laajennettavaksi nitraattidirektiivin valvontaan, ilmansuojelun erityiskysymyksiin ja muiden erityisalojen asiantuntemuksen jakamiseen.

Yhteisen internet-sisällön tuottaminen on ollut jatkuvaa, asiakirjamalleja on yhdenmukaistettu ja yhteistyötahoille on toimitettu hyväksyttäväksi ja käyttöön otettavaksi lomakemallit mm. koskien ilmoituksia ympäristöä haittaavasta rakennustyöstä ja jätteen sijoittamisesta maaperään.

Yhteisiä laboratoriopalveluja on edelleen kehitetty mm. uudistamalla näytteenotto-lähetteet talousvedelle, uimarantavedelle ja uima-allasvedelle. Samoin käytäntöjä elintarvikenäytteissä on yhdenmukaistettu.

Vuoden 2009 yhteisenä valvontakohteena olivat rakennus- ja purkutyömaakohteet. Tähän liittyviä tarkastuksia on tehty Helsingissä 50 kpl, Espoossa 3 kpl ja Vantaalla 2 kpl.

Pelastuslaitosten ja kolmannen sektorin välinen työnjako

Helsingin, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitosten välillä allekirjoitettiin 20.12.2007 pelastustoiminnan yhteistoimintasopimus, jossa on huomioitu myös sopimuspalokuntien käyttö yli pelastustoimen alueen rajojen. Sopimuksen edellyttämät muutokset hälytysohjeisiin on ohjelmoitu hätäkeskusten tietokantoihin.

Länsi-Uudellamaalla ja Helsingissä on sopimuspalokuntien kanssa sovittu palokuntasopimuksissa valistus- ja neuvontatehtäviä, joista näille maksetaan eri korvaus. 1.1.2008 voimaan tulleet Länsi-Uudenmaan pelastustoimen alueen palokuntasopimukset on irtisanottu päätyväksi vuoden 2010 lopussa. Samalla on käynnistetty uusien palokuntasopimusten valmistelu projektiryhmän loppuraportin esitysten mukaisesti siten, että ne tulevat voimaan 1.1.2011. Sopimuspalokunnille ei makseta erikseen korvausta valistustoiminnasta vuonna 2010.

Valtion talousarvioon vuodelle 2009 myönnettiin lisärahaa (0,87 miljoonaa euroa) alueellisten pelastajakurssien järjestämiseen.

3.3. Joukkoliikenteen edistäminen raideliikenteeseen tukeutuen

Pääkaupunkiseudun kaupunkien sekä Keravan ja Kirkkonummen valtuustot hyväksyivät joulutammikuussa 2008 joukkoliikenteen seudullisesta järjestämisestä vastaavan yhteisen kuntayhtymän perustamisen siten, että Helsingin kaupungin liikennelaitoksen ja YTV:n joukkoliikenteen suunnittelu- ja tilaajatoiminnot yhdistetään uuteen organisaatioon. Helsingin seudun liikenne (HSL) –kuntayhtymän perussopimus hyväksyttiin jäsenkunnissa touko-kesäkuussa 2009 ja kuntayhtymän yhtiömäkokous pidettiin 17.6.2009. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä aloitti toimintansa vuoden 2010 alussa.

Pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (PLJ 2007) koskeva aiesopimus valtion kanssa allekirjoitettiin 27.8.2008. Seuraava liikennejärjestelmäsuunnitelma laaditaan Helsingin seudun 14 kunnan alueelle. YTV:n hallitus päätti 13.6.2008 kokouksessaan käynnistää Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman (HLJ 2011) laadinnan ja hyväksyi suunnitelman puiteohjelman. Liikennejärjestelmäsuunnitelma valmistellaan siten, että liikennejärjestelmäpäättös voidaan tehdä vuoden 2011 alussa. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelusta on vastannut vuoden 2010 alusta alkaen Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä.

3.4. Ilmastonmuutoksen hillintä

YTV:n hallitus hyväksyi 14.12.2007 Pääkaupunkiseudun ilmastostrategian 2030. HSY laatii strategian toteutuksesta puolivuositain katsauksen.

3.5. Puhdas Itämeri

Pääkaupunkiseudun kaupungit osallistuvat Itämerihaasteen toteutukseen.

3.6. Yhtenäisen viheralueverkoston turvaaminen

Yhtenäisen viheralueverkoston turvaaminen huomioidaan maankäytön suunnittelussa. Kaupunkien yleiskaavoittajat tekevät yhteistyötä

Pääkaupunkiseudun strategiset päämäärät

Hyvinvoinnin parantaminen ja palvelutoiminnan tehostaminen

- Palvelujen järjestäminen asiakaslähtöisesti (metropolipalvelut, lähipalvelut, erityispalvelut) sekä sähköisiä palveluja ja asiointia kehittään
- HUS:n, HSL:n ja HSY:n omistajaohjauksen terävöittäminen
- Ennaltaehkäisevien hyvinvointipalvelujen vahvistaminen
- Maahanmuuttajien työllistymisen ja kotoutumisen edistäminen
- Työvoiman tarjonnan edistäminen ja työllisyyden parantaminen

Kansainvälisen kilpailukyvyyn parantaminen

- Huipputason koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen
- Hyvän elämänlaadun sekä viihtyisän ja turvallisen elinympäristön rakentaminen
- Käyttäjälähtöisten innovaatioympäristöjen vahvistaminen ja julkisten hankintojen kehittäminen
- Metropolialueen kansainvälistyminen ja kytkeytyminen globaaleihin verkostoihin

Kaupunkirakenteen eheyttäminen ja asumisen kehittäminen

- Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen
- Asuntotuotannon määrän ja laadun varmistaminen, segregaatoin ehkäisy
- Joukkoliikenteen edistäminen raideliikenteeseen tukeutuen
- Ilmastomuutoksen hillintä
- Puhdas Itämeri
- Yhtenäisen viheralueverkoston turvaaminen

Demokratia ja osallisuus

Talouden tasapaino

Sosiaalinen eheys